

CICLE MITJÀ I SUPERIOR DE PRIMÀRIA

Sibila Vigna

Guia didàctica

cicles mitjà i superior
de primària

Direcció de la col·lecció: Raquel León

Traducció: Fina Marfà

Consell assessor: M. Àngels Alié, Carme Batet, Mireia Claverol, Anna Conangla, Montse López, Juan Manuel Matos, Laura Mendoza, Elena Millá, José Palos, Ferran Polo, Vanessa Quintana, Maria Rico

Coordinació de la producció: Elisa Sarsanedas

Disseny de la coberta i interiors: Lluís Torres

1a edició: juny 2003

2a edició: desembre 2007

© Autoria: Sibila Vigna

© Il·lustracions: Àngel Sauret

© Intermón Oxfam

Roger de Llúria, 15. 08010 Barcelona

Tel (93) 482 07 00. Fax (93) 482 07 07

E-mail: info@intermonoxfam.org

ISBN: 978-84-8454-211-9

Dipòsit legal: B-55.209-2007

Realització: MC producció editorial / Pàgina 98

Impressió: Press Line, Av. Bon Pastor 163-165, Sant Adrià de Besòs (Barcelona)

Imprès a Espanya

Està rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment.

Imprès en paper exempt de clor.

1	Introducció general	4
2	Objetius i continguts	4
3	Organització general de les activitats	5
4	Metodologia de treball	6
5	Apunts referencials dels dos cicles	6
6	Documentació i recursos	7
7	Activitats d'aprenentatge per al cicle mitjà de primària	8
8	Activitats d'aprenentatge per al cicle superior de primària	20
9	Annexos	35

El comerç internacional, en la societat del segle que comença, és una de les majors fonts d'acumulació de riquesa. Mentre que els països rics i les empreses transnacionals són els grans beneficiaris d'aquesta riquesa, les relacions injustes que regeixen el mercat global mantenen en la pobresa milions de persones del Sud i, cada cop més, de les societats opulentes del Nord. Aquesta és una realitat que ens toca de prop: cada dia, en les múltiples accions del nostre consum quotidià, influïm i participem en les condicions de vida dels qui elaboren, conreen i fabriquen la nostra roba, els nostres aliments i electrodomèstics... Un comerç solidari i equitatiu seria una força poderosa per contribuir a aconseguir una societat global més justa en la qual tots els éssers humans poguessin gaudir d'una vida digna.

Aquesta guia pretén ser una ajuda per exercir les activitats dels quaderns de treball de cycle mitjà i cycle superior a l'aula. El seu objectiu és desvelar algunes de les estructures injustes del sistema actual de comerç internacional, des de la perspectiva de les persones que en pateixen les conseqüències.

El punt de partida és un conte per al cycle mitjà i un còmic per al cycle superior. Els protagonistes d'ambdós recursos narratius són Laura i Jacquie, unes nenes que, mitjançant la imaginació i els somnis, acostaran als lectors i lectores la realitat de les persones afectades. Les activitats següents, basades en dinàmiques vivencials i anàlisis d'informacions i testimonis, ens permetran acompanyar l'alumnat en el procés grupal d'anàlisi i reflexió sobre el tema abordat.

En el vídeo *Un dia especial* apareixen Laura i Jacquie al costat de la resta d'amics i amigues de la colla.

Objectius generals

- Reflexionar sobre el paper del comerç en la societat.
- Conèixer les conseqüències que es deriven de l'actual sistema de comerç internacional.
- Establir relacions entre el consum de les persones al Nord i la vulnerabilitat econòmica de les persones treballadores i camperoles del Sud.
- Analitzar el paper del treball en el sistema de mercat.
- Establir vincles entre el sistema econòmic, les necessitats bàsiques i els drets de les persones.
- Solidaritzar-se amb les persones que viuen situacions d'injustícia com a conseqüència del sistema de comerç internacional.
- Analitzar, en el nivell adequat, les causes de la problemàtica tractada.
- Conèixer alternatives dirigides a canviar la situació.
- Analitzar, reflexionar, criticar i realitzar aportacions creatives sobre les informacions i activitats treballades.
- Treballar en equip i participar activament en les activitats.

Conceptes

Cicle mitjà

- El mercat i el comerç. El comerç en la vida quotidiana. El comerç internacional.
- El consum: necessitats i desitjos.
- El paper del treball al mercat.
- Conseqüències de les desigualtats comercials.
- La deslocalització de la producció.
- Anàlisi de les causes.
- Alternatives al comerç injust.

Cicle superior

- El mercat i el comerç. El comerç en la vida quotidiana. El comerç internacional.
- Necessitats i drets.
- El consum: necessitats i desitjos.
- El paper del treball en el mercat.
- Conseqüències de la deslocalització de la producció.
- Els drets laborals.
- Conseqüències de les desigualtats comercials.
- Anàlisi de les causes.
- Alternatives al comerç injust.

Procediments

- Aproximació al tema a partir d'un recurs narratiu.
- Anàlisi de la informació obtinguda de textos, mapes, il·lustracions, fotografies i consultes personals.
- Reflexió a partir de jocs vivencials, preguntes generadores i treball en grup.
- Expressió oral, escrita i gràfica dels conceptes treballats.
- Elaboració de conclusions i propostes.

Actituds, valors i normes

- Interès per conèixer situacions culturals diferents de la pròpia.
- Empatia amb els protagonistes de les històries i els testimonis.
- Valoració positiva dels drets fonamentals i laborals.
- Participació activa i crítica en els debats, jocs de rol i activitats en grup.
- Foment de la responsabilitat individual, social i ètica a favor d'un món més just.
- Valoració de la cooperació entre les persones com a instrument de canvi de les situacions injustes.

3

Organització general de les activitats

Cicle mitjà

Cicle superior

Activitats generadores

L'aniversari de Laura

1. Nous amics per a Laura
2. El repartiment del pastís

Un regal per a Jackie

1. Coneixent El Salvador

Activitats d'anàlisi i reflexió

3. Anem a comprar
4. Tempesta de neu
5. La meua família compra, la meua família ven...
6. Rose Marie i Momena
7. Un viatge pel món

2. Els nostres drets
3. Anem a comprar
4. Què comprem i què venem?
5. Un viatge pel món
6. Les persones treballadores tenen drets!
7. Drets en rebaxes
8. Qui marca les regles de joc?

Activitats de síntesi i d'acció

8. Pensant alternatives...
9. Això ha de canviar!
10. Què pots fer tu?

9. Per pensar...
10. Això ha de canviar!

El punt de partida dels quaderns de treball dels cicles mitjà i superior són, respectivament, un conte i un còmic que tenen com a finalitat introduir, despertar l'interès i realitzar una primera aproximació als temes abordats. En ambdós recursos narratius s'ha prioritzat la funció motivadora i generadora sobre les dades i la informació, que s'aniran proporcionant al llarg del desenvolupament de les activitats.

Com a segona etapa del procés educatiu es proposen algunes activitats dirigides a analitzar el tema abordat des del mateix context de l'alumnat. En aquesta línia, es treballarà el concepte de comerç i mercat a partir de l'experiència quotidiana, utilitzant tècniques vivencials adaptades a cada un dels cicles.

Les activitats següents pretenen fer conèixer, reflexionar i prendre posició pel que fa a les situacions injustes que genera el comerç internacional. Ens hem centrat, sobretot, en productes d'alimentació per al cicle mitjà i en productes tèxtils per al cicle superior. Així mateix, en aquest últim cicle, s'ha optat per incidir més en el tema dels drets laborals.

Els quaderns de treball conclouen amb activitats de síntesi i aportacions de dades positives sobre denúncies i alternatives que (malgrat que encara són insuficients) es posen en marxa tant al Nord com al Sud per intentar capgirar la situació. L'última activitat consisteix en l'elaboració de propostes per part de l'alumnat.

Si bé, en aquesta guia, hem intentat fer suggeriments i donar orientacions concretes per a les activitats proposades, no pretenem que aquestes es considerin tancades, sinó que s'enriqueixin i es complementin amb les possibles aportacions dels mestres. Per aquest motiu, no hem inclòs els temps de durada de les activitats, perquè siguin els mateixos docents els qui en planifiquin el desenvolupament d'acord amb la programació i les característiques del grup.

- A la maleta pedagògica *Per un comerç amb justícia* es presenten diversos recursos i imatges que es poden utilitzar per complementar les activitats proposades, entre els quals hi ha el vídeo *Un dia especial*. Suggerim la utilització d'aquest recurs audiovisual al final del bloc *Activitats d'anàlisi i reflexió* (vegeu l'organització general de les activitats). En el vídeo, entre altres personatges, trobarem Laura, la protagonista del conte, i Jacquie, la protagonista del còmic dels nostres quaderns de treball.
- La distribució d'ambdós quaderns de treball, primer els recursos narratius i després les activitats, facilita la lectura individual als alumnes en contextos altres que l'escola (a casa, a la biblioteca, amb la família, etc.).
- Els conceptes treballats en els quaderns es poden vincular als continguts dels programes de coneixement de medi natural, social i cultural, especialment en els àmbits següents:
 - Sectors de producció. Activitats econòmiques dels sectors primari, secundari i terciari. Procés d'extracció, transformació i comercialització de productes bàsics.
 - El comerç. Publicitat i consum de productes. Costos de producció i preus dels productes.
 - El treball com a activitat econòmica.

Llibres i recursos pedagògics

ALBAREDA, Laura; BERTRÁN, David; MONTAGUT, Xavier; NAVARRO, Eduard i SCOLES, Ricard: *Guía educativa para el consumo crítico, materiales para una acción educativa sur-norte. Efectos sociales y ambientales del consumo*. Sodepaz, Libros de la Catarata, Madrid.

EFTA (Europetin Fair Trade Association): *El desafío del comercio justo. Anuario EFTA*, Intermón Oxfam, Barcelona, 2002.

MARTÍNEZ-OROZCO, Santiago (Actualitzat per A. Fernández i M. López): *Comerç just, consum responsable*, (2a edició actualitzada), Col·lecció Documents, Intermón Oxfam, Barcelona, 2000.

Oxfam Internacional: *Cambiar las reglas, comercio, globalización y lucha contra la pobreza* (Informe de la campanya Comerç amb justícia), Intermón Oxfam, 2002.

Oxfam Internacional: *Pobreza en mi taza. La verdad sobre el negocio del café*. Oxfam Internacional, 2002.

RANSON, David, (adaptat per Mariona Ortiz): *Comerç just, doble comerç*, Col·lecció Dossiers per entendre el món, Intermón Oxfam, Barcelona, 2002.

SETEM, Campanya Roba Neta: *Deshaciendo la madeja*, Icaria-Milenrama, Barcelona, 1999.

Vídeos

Comerç amb justícia, Intermón Oxfam, 2002.

Un dia especial, Intermón Oxfam, 2003.

Pàgines web

www.comercioconjusticia.com

www.eurosud.org/EFTA

L'aniversari de la Laura

Objectius

Generar interès pel tema que es vol tractar a partir d'un recurs narratiu. Empatitzar amb els protagonistes de la història i amb les seves preocupacions vitals.

Descripció

Començarem preguntant als alumnes si alguna vegada han estat en una festa d'aniversari i els demanarem que les descriguin. Podem preguntar, a més a més, quines altres festes se celebren a les famílies o cultures respectives i com són aquestes celebracions.

Posteriorment, llegirem o explicarem la història. Com que es tracta d'un text una mica extens, seria convenient que la primera lectura la realitzés el mestre o la mestra. Un cop llegit el conte, intentarem que l'alumnat expressi els seus sentiments respecte a la història i que expliqui què els ha agradat més, què els ha sorprès, etc. Després s'observaran les il·lustracions

(en el quadern de treball) i s'identificaran els diferents personatges i els moments de la narració a què es refereix cada imatge.

En el grup classe, realitzarem preguntes de comprensió general com les que segueixen:

Primera part de la història:

Qui és el personatge principal? Per qui està formada la família de Laura? Què fa la família de Laura per preparar la festa d'aniversari? Com és l'àvia de Laura? Alguna vegada heu demanat un desig en bufar les espelmes d'aniversari? Quina mena de desitjos? Per què estan preocupats els follets dels desitjos?

Segona part de la història:

Qui visita Laura durant la nit? D'on vénen aquestes persones? Quina feina fa l'empresari? Per què els altres visitants estan enfadats amb ell? Per què creieu que l'àvia de Laura va haver de fer un altre pastís? Quin desig creieu que va demanar Laura en bufar les espelmes del seu pastís?

Orientacions didàctiques

El conte té com a protagonista principal Laura, una nena que viu amb molta il·lusió els preparatius de la seva festa d'aniversari. La primera part de la història ens permetrà comentar posteriorment amb els nens i les nenes diversos aspectes vinculats a les relacions familiars com, per exemple, les relacions amb pares i mares, avis i àvies, germans i germanes.

Durant la nit, Laura troba cinc visitants desconeguts a la cuina de casa seva. Quatre d'ells, Kevin, Merchae, Alicia i Thach Kia, representen les persones que treballen a diferents llocs del món per produir alguns dels aliments que consumim en el nostre país. Aquests personatges pretenen revelar-nos el vincle que hi ha entre els camperols i camperoles i les persones assalariades del Sud, i els consumidors i consumidoras del Nord i, alhora, aproximar-nos a la problemàtica del comerç internacional: el baix preu que reben els productors i productores, els baixos salaris percebuts a les empreses, les dificul-

tats que troben per vendre les seves mercaderies als països rics i les conseqüències familiars que aquestes situacions comporten.

El cinquè personatge, l'empresari (o senyor del vestit gris) representa les transnacionals responsables de les situacions d'injustícia que es donen en les relacions comercials. Com en el conte, a la vida real les empreses són les que s'emporten la major part del pastís, mentre que moltes famílies camperoles i treballadores no guanyen prou per cobrir les necessitats més bàsiques. Però, com afirma el mateix personatge, les empreses no són les úniques culpables, ja que els governs també tenen una càrrega importantíssima de responsabilitat.

És important no oblidar que ens trobem en la fase d'aproximació al tema, per la qual cosa el treball bàsic realitzat en aquestes primeres activitats serà el de comprensió de text i motivació. A mesura que s'exerceixin les activitats següents podem fer referències i recordar les informacions aportades pel conte.

Activitats complementàries

Segons el temps disponible i el grup es poden realitzar les següents activitats complementàries:

- Lectura dramatitzada adjudicant els papers de narrador o narradora i personatges a diferents lectors o lectores.
- Representació dramatitzada de la història.
- Representació dramatitzada de la història, inventant un final nou.
- Dibuix d'algun personatge de la història.

1. Nous amics per a la Laura

Objectiu

Desenvolupar empatia amb els personatges del conte i sensibilitat davant les problemàtiques plantejades.

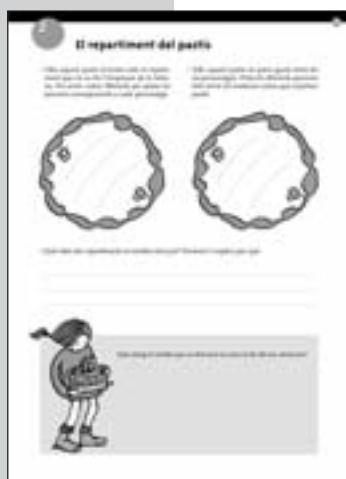
Descripció

Completar la informació sobre els diferents personatges i que els ubiquin al país corresponent. Un cop finalitzada aquesta activitat, en el grup classe es comenten els problemes plantejats per Kevin, Merchae, Alicia i Thach Kia. Posteriorment, podem demanar als nens i nenes que aportin la informació que tinguin o que s'imaginin cadascun dels sis personatges (si viuen al camp o a la ciutat, com es vesteixen, què els agrada, com és la seva família, etc.).

Orientacions didàctiques

Com que no tenim informació sobre el nom o el país a què pertany "el senyor del vestit gris" els demanarem que imaginin un nom i un possible país d'origen. Aprofitarem l'oportunitat per explicar que les grans empreses treballen a molts països del món però que tenen les seves seus centrals als països rics. Podem preguntar-los quines grans empreses (o marques) coneixen. També podem localitzar en un mapa de Pèters els diferents països d'origen dels personatges del conte.

2. El repartiment del pastís

Objectiu

Analitzar el concepte de justícia i injustícia i de repartiment desigual.

Descripció

Un cop realitzats individualment els exercicis de divisió proposats en el quadern, els demanem que expliquin les seves argumentacions a la resta de la classe. Per generar reflexió entorn del tema, podem preguntar: alguna vegada us han fet alguna cosa injusta? Com us heu sentit? Què significa que una cosa és justa o injusta? Posteriorment recordem entre tots i totes el final del conte i preguntem: quin desig creieu que va demanar Laura? O bé, què haguéssiu demanat vosaltres si haguéssiu estat al seu lloc?

Orientacions didàctiques

Si durant el curs s'ha treballat ja el concepte de fraccions, es pot demanar als alumnes que expressin en fraccions els diferents repartiments del pastís.

3. Anem a comprar

Objectius

Vivenciar i analitzar una experiència de mercat com a punt de partida per a la conceptualització.

Analitzar el consum quotidià identificant productes prescindibles i imprescindibles.

Descripció

Aquesta activitat es realitzarà en dues etapes. La primera part consisteix a jugar al mercat en el paper de venedors o compradors. A la segona part (activitat 4: *Tempesta de neu*) els compradors tindran unes consignes de partida diferents. Un cop finalitzades les dues activitats, en el grup classe, s'analitzaran ambdues dinàmiques i es treballaran els conceptes.

• Organització dels grups i distribució dels rols:

Es divideix la classe en dos grups iguals. Els alumnes integrants del primer grup, dividits en subgrups de dues o tres persones, actuaran com a venedors o comerciants i els integrants del segon grup, individualment, actuaran com a compradors o compradores o clients. Els papers s'intercanviaran a la segona part del joc.

Cada subgrup de **venedors i venedores** serà l'encarregat d'una parada de venda (llocs 1, 2, 3, 4 o 5) i rebrà només les mercaderies corresponents (tres fotocòpies de la secció corresponent de l'annex 1 per retallar) i 20 € (una fotocòpia de l'annex 6 per retallar).

Al seu torn, cada **comprador o compradora** rebrà 20 € (fotocòpia de l'annex 6 per retallar).

Un cop distribuïts els grups i subgrups, s'expliquen les consignes als que venen i als que compren.

- **Compradors i compradores:** Tens 20 euros i has decidit gastar-te'ls en un dia. Fes una llista amb les coses que t'agradaria comprar (només productes per menjar o per beure).
- **Venedors i venedores:** Heu d'intentar vendre tot el que pugueu, oferint la mercaderia, atenent les consultes dels compradors i persuadint la clientela.

- **Organització del mercat:**

Un cop explicades les consignes, es demana als venedors i venedores “que muntin la seva parada”, i exhibeixin els productes, retallin els bitllets i monedes, etc. Se'ls pot suggerir que s'inventin un nom per al seu establiment i l'escriguin en un cartell.

Mentre els venedors i venedores s'organitzen, els compradors i compradores fan les seves llistes de possibles compres. S'explica que les llistes no són obligatòries; és a dir, que si no es troba el producte buscat, se'n pot comprar un altre.

- **Inici del joc:**

Quan es fa el senyal per iniciar el joc els venedors i venedores ofereixen les seves mercaderies i els compradors i compradores trien i compren els productes que desitgen. La durada del temps de compra i venda serà aproximadament de 10 minuts, depenent de la dinàmica del grup. Un cop transcorregut aquest temps, s'avisava que les botigues han tancat i s'interromp el joc.

- **Fase de reflexió:**

En el grup classe es fan les preguntes següents:

Com us heu sentit en el paper de compradors i compradores o de venedors i venedores?

Als compradors i compradores: heu comprat tots els productes que volíeu? Per què?

Als venedors i venedores: heu venut tots els productes que teníeu? Per què?

A la pissarra es fa una llista amb tots els productes comprats pels compradors i compradores i es conserva per comparar-la amb la llista elaborada a la segona part de l'activitat.

Orientacions didàctiques

En aquesta primera etapa de l'activitat només es faran les preguntes necessàries perquè els alumnes i les alumnes puguin expressar els sentiments generats per la dinàmica. L'anàlisi i la conceptualització es treballaran un cop finalitzada la segona part del joc (vegeu l'activitat 4).

4. Tempesta de neu...!

Objectius

Vivenciar i analitzar una experiència de mercat com a punt de partida per a la conceptualització.

Analitzar el consum quotidià identificant productes prescindibles i imprescindibles.

Descripció

Aquesta activitat és la segona part de l'activitat 3, *Anem a comprar*. Se'ls explica que tornarem a jugar al mercat, però amb algunes variacions. Per començar, s'intercanviaran els rols: els que han comprat, ara vendran i viceversa.

- **Preparació i organització:**

S'organitza el grup de la mateixa manera que a la primera part del joc, i se'ls dóna la mercaderia i els diners (vegeu l'activitat 3). Se'ls explica la consigna:

- **Als que venen:** Heu d'intentar vendre tot el que pugueu, oferint la mercaderia, atenent les consultes dels compradors i persuadint la clientela.

En aquesta segona part, la consigna de les persones que compren canviarà substancialment. Es llegirà o s'explicarà la següent història que apareix en el quadern de treball i se'ls donaran els bitllets i monedes (annex 6).

Un cop els que compren i els que venen ja han realitzat els preparatius corresponents, s'avisarà que comença el joc. Al cap de 10 minuts aproximadament s'avisarà que han tancat les botigues i s'interromp el joc.

- **Fase de reflexió:**

Se'ls preguntarà com s'han sentit en el paper corresponent. Igual que a la primera part, es realitzen les preguntes següents:

Als compradors i compradores: has pogut comprar tot el que necessitaves? Per què?

Als venedors: has pogut vendre tots els teus productes? Per què?

A continuació es realitza una segona llista, al costat de la primera, amb els productes comprats.

Posteriorment, es realitzarà l'anàlisi de conceptes en diferents etapes.

Concepte de mercat i comerç:

S'explica a la classe que un dels objectius dels jocs era viure l'experiència del mercat i el comerç. Es pregunta a la classe què creuen que és el mercat i el comerç, en quines situacions es practica i quina utilitat té. Convé explicar que el mercat es practica tant en l'àmbit local, com regional (dins un mateix país) i internacional.

Consum:

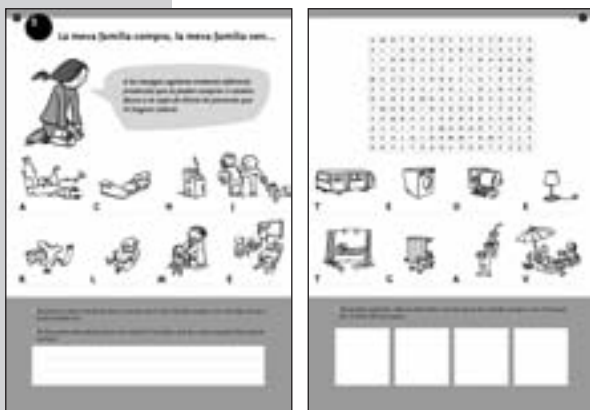
Es demana a alguns dels compradors o compradores de la primera i de la segona part del joc que expliquin els seus criteris per comprar. Es comparen les dues llistes i es pregunta al grup quines diferències troba entre la primera i la segona llista, quins productes considera importants per cobrir les necessitats familiars, quins d'aquests podrien ser prescindibles. Posteriorment, es genera una reflexió sobre el consum: per què necessitem comprar productes? Per què comprem més coses de les que necessitem? Què té a veure la publicitat amb les nostres compres? Ens preocupem de comprar productes saludables? Demanem informació sobre el que comprem?

Per facilitar la conceptualització i l'anàlisi proposem les idees següents:

- **Mercat i comerç:** encara que la paraula mercat pot designar el lloc físic en què es produeix l'intercanvi de mercaderies o productes, el concepte de mercat és molt més ampli. El mercat designa el conjunt d'activitats i el context en què s'intercanvien els béns i serveis. El comerç consisteix en l'acció mateixa d'intercanviar béns o serveis per diners. El sentit original del comerç era satisfer les necessitats de les persones, però ara el comerç s'ha convertit en una manera d'acumular diners. En són un exemple els multimilionaris guanyats de les empreses transnacionals.
- **Productes prescindibles i imprescindibles:** els productes imprescindibles són aquells que necessitem per cobrir les necessitats bàsiques i els prescindibles aquells que satisfan els desitjos. Per exemple: si tenim set bevem aigua i satisfem una necessitat, però si bevem una Coca-Cola, a més d'una necessitat, satisfem un desig. Els desitjos es fomenten a partir de la publicitat, que és un dels mecanismes utilitzats per vendre els productes.

- Què s'amaga darrere el que comprem? El món és un enorme mercat i el nostre consum pot tenir conseqüències directes en l'economia de països i famílies que físicament poden ser ben lluny de nosaltres. Per ajudar a comprendre aquestes idees es pot fer referència als personatges del nostre conte inicial.

5. La meva família compra, la meva família ven...

Objectius

Aprofundir en el concepte de mercat descobrint els diferents tipus de productes (béns i serveis) presents en la vida quotidiana.

Conèixer el paper del treball al mercat.

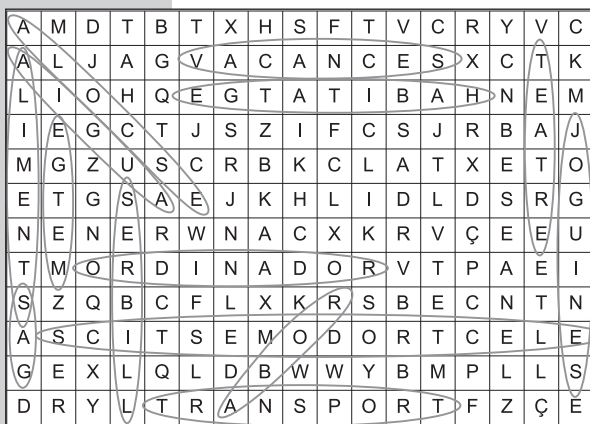
Descripció

Demanarem als alumnes que observin les imatges i identifiquin aquells productes que la seva família compra o ven. Després comentarem que en el mercat hi ha dos tipus de productes: els béns i els serveis. Un cop explicats ambdós conceptes, els demanem que busquin exemples de béns i de serveis vinculats a les imatges. Posteriorment s'analitzarà el paper del treball en el mercat.

Orientacions didàctiques

Aquesta activitat servirà per generar la reflexió sobre la presència del mercat en la nostra vida quotidiana. Mitjançant el comerç obtenim aquelles coses que necessitem per viure i d'altres que no són imprescindibles.

Els productes oferts en el mercat es poden classificar en *béns* i *serveis*. Els béns són objectes que es produeixen per ser intercanviats per diners. Els serveis són les tasques o activitats que es realitzen a canvi d'un preu.

El treball té un doble paper en el mercat: d'una banda forma part d'aquest com un servei més, però alhora contribueix a crear altres béns i serveis per ser intercanviats. La nostra societat, per funcionar i millorar progressivament, necessita la participació i l'aportació del treball de totes les persones. Per aquest motiu, el treball hauria de considerar-se un bé públic i una forma de desenvolupament humà. Una altra idea que podria destacar-se, a partir d'aquesta activitat, és la valoració positiva del treball de la casa que, malgrat no estar remunerat, té un paper fonamental en l'economia, ja que contribueix que els membres de les famílies puguin realitzar tasques remunerades.

6. La Rose Marie i la Momena

Objectius

Conèixer el cas concret de dues famílies que pateixen les conseqüències del comerç internacional.

Sensibilitzar-se amb les persones i famílies afectades per les injustícies del mercat internacional.

Descripció

Es llegeix i comenta el text corresponent a Rose Marie, i després es fan algunes preguntes generals de comprensió del text: on és Tanzània? Com és la família de la Rose Marie? Per què el Herman va haver de deixar l'escola?, etc.

Posteriorment, podem proposar-los els següents exercicis i preguntes:

1. Calcula en euros el preu del quilo de cafè per a cadascun dels anys esmentats (1 euro equival aproximadament a 948 xílings tanzans).
2. Calcula en euros quants diners ha perdut la família de la Rose Marie cada any per cada quilo de cafè.
3. Quines conseqüències té aquesta situació econòmica per a la família de la Rose Marie?
4. Esbrina quant val un quilo de cafè al supermercat. Resta d'aquest preu la quantitat que es paga als productors, com és ara la família de la Rose Marie. Qui creus que s'emporta el guany restant?
5. Milers de persones dedicades al conreu de cafè es troben en la mateixa situació que la família de la Rose Marie. Què n'opines?

Es llegeix el testimoni de Momena i es busca en el mapa Bangla Desh i Dacca. A continuació, es fan al grup les següents preguntes.

Per què va ser acomiadada de la feina la mare de la Momena? Quines situacions injustes trobeu en la història de la Momena? Com et sentiries si haguessis d'abandonar l'escola per anar a treballar? Quines conseqüències tindrà per a la Momena haver deixat l'escola? Se us acut alguna solució per a aquesta situació?

Orientacions didàctiques

Una de les idees que cal destacar és que hi ha moltes persones i famílies al món que no poden cobrir les seves necessitats bàsiques (entre aquestes, l'alimentació, la salut i l'educació) com a conseqüència d'unes relacions comercials injustes. Podem relacionar aquest cas amb l'activitat anterior; en el nostre país, la majoria de les famílies (encara que no totes) compta amb (almenys una) feina remunerada que permet cobrir les despeses que originen les necessitats bàsiques.

El tema del cafè, tractat en el present testimoni, és un dels casos paradigmàtics de les relacions injustes en el comerç internacional. Mentre les empreses transnacionals que posen el cafè als prestatges dels nostres supermercats paguen als productors cada cop menys, nosaltres, com a consumidors, continuem pagant el mateix.

Informació complementària

Hi ha crisi a la indústria mundial del cafè ja que la superproducció fa que els preus arribin a un mínim històric. Vint-i-cinc milions de productors de cafè estan abocats a la ruïna. Les famílies no poden comprar medicaments ni menjar suficient, ni poden enviar els fills a l'escola. Les quatre grans multinacionals del cafè obtenen enormes beneficis mentre paguen als conreadors menys del que costa conrear-lo.

Hi ha un gran nombre d'empreses (conegudes com a torradores) a tot el món que compren grans de cafè verds i els converteixen en cafè torrat i mòlt o cafè instantani. Però les quatre principals torradores (Kraft Suchard, Nestlé, Procter & Gamble i Sara Lee) són gegants en el món del cafè i controlen el mercat al detall. Entre les seves marques hi ha Saimaza, Bonka, Marcilla, La Estrella, Maxwell House, Nescafé, Folgers, Douwe Egberts i Kenco.

El testimoni de Momena ens permet acostar-nos a les conseqüències del comerç desigual entre països pobres i països rics. No solament les grans empreses són responsables de les injustícies, sinó també els governs. En aquest cas, a més de l'incompliment dels drets laborals, s'aborda directament el tema del dret a l'educació.

Informació complementària

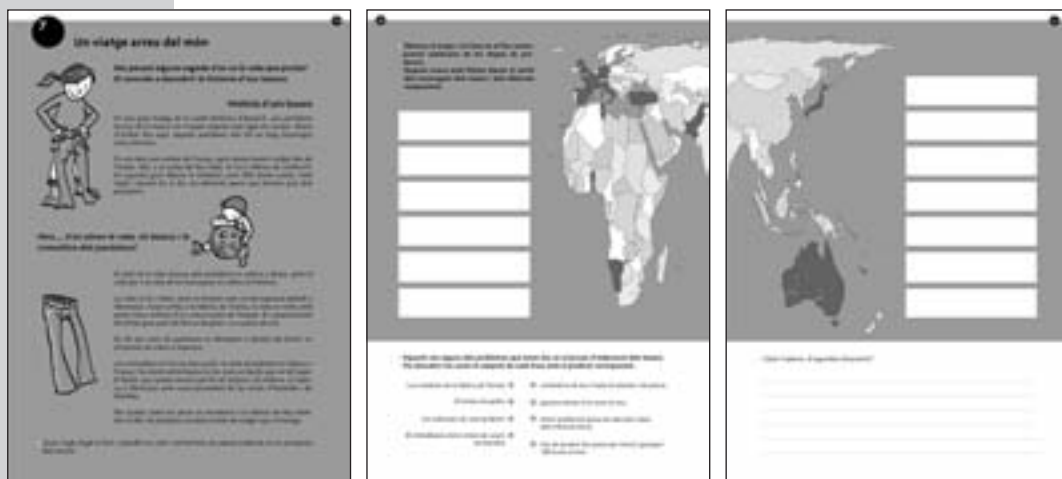
Més d'un milió i mig de dones joves es guanyen la vida confeccionant vestits a les fàbriques de Bangla Desh. Les condicions són dolentes i el salari desesperadament baix. La major part de les dones guanya menys d'1,5 dòlars per dia de treball. Però es tracta d'uns ingressos vitals i tant les dones com les seves famílies en depenen.

L'any 2000, Estats Units va aprovar una llei de comerç que conferia un tractament preferencial als països pobres. Però tot i que Bangla Desh és un dels països més pobres del món, va ser exclòs de la llei. Des de llavors, les comandes de peces de roba realitzades per clients nord-americans han caigut entre un 30 i un 40 per cent. I les coses empitjoraran encara més quan, l'any 2005, venci l'Acord Multifibres que protegeix actualment Bangla Desh de la competència d'exportadors més grans.

Els països rics podrien capgirar la situació si reduïssin les seves altes tarifes d'importació i si atorguessin a Bangla Desh la seva justa quota de mercat.

La indústria de la confecció a Bangla Desh es va aixecar gràcies al treball de les dones, però aquestes seran les que pagaran el preu si la indústria s'ensorra. Fins a un total de 300.000 dones ja han perdut la feina.

7. Un viatge arreu del món

Objectius

Introduir el concepte de deslocalització de la producció i les injustícies que aquesta produeix.

Analitzar la responsabilitat de les empreses transnacionals.

Descripció

Es pot començar motivant els alumnes i les alumnes amb les preguntes següents: qui de vosaltres té pantalons texans? Us agraden els texans? Per què? De quins diferents materials estan fets els texans?

A continuació, comentarem que probablement els seus pantalons texans han viatjat molt i “coneixen” diversos països. Per descobrir alguns d’aquests recorreguts pel món llegirem *Història d’uns texans*. Un cop llegit el text proposat, es realitzaran algunes preguntes de comprensió: què ens explica aquesta història? Com és el procés de producció dels texans?, etc.

Posteriorment, es faran les activitats proposades en el quadern, subratllant els països implicats en la producció i ubicant les diferents etapes al lloc corresponent del mapa. A l’annex 4 trobarem les etapes de la producció per fotocopiar, retallar i enganxar.

Un cop realitzades aquestes activitats, preguntarem per què creuen que els texans realitzen viatges tan llargs i per què aquesta marca de pantalons prefereix fabricar els seus pantalons a Tunísia i no a Espanya, per exemple.

La segona part d’aquesta activitat consisteix a descobrir alguns dels problemes que es generen en l’elaboració d’aquest producte a través de les frases proposades.

Orientacions didàctiques

Seria important aclarir, si es considera convenient, que amb aquestes activitats no es pretén “castigar” l’ús d’una determinada peça de roba, sinó descobrir la veritat per poder buscar possibles solucions als problemes plantejats.

A partir de les activitats realitzades es pot complementar la informació, en el nivell necessari, explicant que les grans empreses transnacionals sempre estan buscant maneres d’obtenir més guanys. Un dels procediments que han trobat per fer-ho és *deslocalitzar* la producció, és a dir, traslladar les diferents etapes de la producció a aquells països en què les condicions són més favorables: sous més baixos, incompliment de les normes de seguretat laboral (per exemple, països en què es pot treballar en condicions insalubres),

inexistència de normes de protecció ambiental (per exemple, països en què es pot contaminar), etc.

Aquesta deslocalització no solament es produeix en la roba sinó en diversos productes d'ús quotidià, com ara ordinadors, cotxes, electrodomèstics i molts altres productes els diversos components dels quals s'elaboren a diferents països.

8. Rumiant alternatives...

Objectiu

Expressar idees sobre els continguts apresos al llarg de les activitats anteriors.

Descripció

En grups es demanarà que pensin solucions als problemes plantejats a l'activitat. A continuació, en el grup classe o en grups petits es comentaran les respostes elaborades per als problemes plantejats.

Orientacions didàctiques

Aquesta activitat servirà com a exercici de síntesi i expressió dels continguts apresos. La lectura i el debat sobre cadascuna de les frases permetrà posar exemples, explicar i aprofundir en els conceptes apresos.

9. Això ha de canviar!

Objectius

Conèixer alguns exemples de mobilització, denúncia i organització al Sud dirigits a capgirar la problemàtica plantejada.

Conèixer el comerç just com una possible alternativa que pot potenciar-se per contribuir a establir unes relacions comercials més equitatives.

Elaborar propostes individualment i en grup.

Descripció

Recordar el cas de Momena i proposar-los la lectura del text "Els nens i nenes es fan sentir". Posteriorment, entre tots i totes es comentaran el text i la foto, i se n'expressaran opinions. Podem preguntar qui ha participat en cadenes humanes, en marxes o en mobilitzacions de denúncia i quina incidència creuen que aquestes poden tenir.

El segon text, "Els camperols i camperoles s'organitzen", es pot connectar amb el cas de Rose Marie. Se'ls demanarà que comparin les diferències que

hi ha en els dos casos i els avantatges organitzatius que té una cooperativa davant dels productors i productores aïllats.

Per acabar, se'ls preguntarà si creuen que des dels països del Nord es pot fer alguna cosa per canviar les situacions d'injustícia. S'annotaran les respostes a la pissarra. Es llegirà el text del quadern, "Al Nord", i se'ls preguntarà als nens i nenes quines diferències troben entre el comerç just i les actuals relacions que regeixen el comerç internacional.

Orientacions didàctiques

És important que els alumnes i les alumnes valorin positivament i críticament els esforços significatius que es realitzen a diferents llocs del món per aconseguir una societat més justa. Seria interessant generar un debat sobre l'efectivitat i les limitacions de les organitzacions alternatives i les eines de pressió: organització, denúncia, mobilització, etc. En aquest sentit, una de les limitacions més evidents és que el comerç just és, encara, un moviment minoritari al nostre país i encara no constitueix una alternativa efectiva al comerç tradicional. No obstant això, la percepció d'aquestes limitacions no ens ha d'immobilitzar: unes relacions comercials més equitatives constituïrien una força important per posar fi a la pobresa i a la injustícia social. Per aconseguir-ho, necessitem la participació de tots i totes.

10. Què pots fer-hi tu?

Objectiu

Elaborar propostes d'actuació individualment i en grup.

Descripció

En el grup classe preguntarem: i què podem fer nosaltres per ajudar a canviar aquesta situació? A la pissarra s'annotaran totes les idees sorgides i es decidirà quines es poden portar a la pràctica. Posteriorment es demanarà als alumnes que facin el seu autoretrat en el quadern de treball i que anotin les idees triades.

Orientacions didàctiques

Abans d'iniciar aquesta activitat, comentarem amb els nens i nenes que els problemes generats pel comerç internacional no són fàcils de resoldre. Tanmateix, al món hi ha molta gent mobilitzada per intentar capgirar aquesta situació. Unes relacions comercials més equitatives serien una força molt important per posar fi a la pobresa i a la injustícia social.

Algunes idees per a l'última activitat: "Què pots fer tu?"

Individualment:

- Exercir un consum més responsable evitant la compra irracional de productes "prescindibles".
- En la mesura que sigui possible, informar-nos sobre els productes que comprem.
- Demanar als pares que comprin productes de comerç just.

En grup:

- Elaborar cartells sobre els continguts apresos i organitzar una exposició a l'escola.
- Muntar una petita representació teatral entorn del tema per representar davant pares o altres grups de l'escola.
- Escriure cartes a les grans cadenes de supermercats per demanar-los que incloguin productes de comerç just en la seva oferta de productes.
- Mirar el vídeo *Un dia especial*, inclòs a la maleta pedagògica i preparar una activitat de videofòrum amb els pares o altres grups de l'escola.

El regal de la Jacquie

Objectius

Generar interès pel tema que es tracta a partir d'un recurs narratiu. Empatitzar amb els protagonistes de la història i les seves preocupacions vitals.

Descripció

S'iniciarà amb una primera lectura del còmic. Posteriorment comentarem alguns conceptes previs per facilitar la comprensió del text. Preguntarem: on és El Salvador? Coneixeu alguna persona d'El Salvador? Quines diferències hi ha entre El Salvador i Espanya? Sabeu què és una *maquila*? A continuació, llegirem els requadres d'informació del quadern de treball corresponents a l'activitat.

Un cop aclarits aquests conceptes es pot realitzar una segona lectura que, aquesta vegada, podria ser dramatitzada.

Posteriorment, es faran algunes preguntes de comprensió del text:

Quins personatges intervenen en la història? On viu Jacquie? On viu Miguel? Per què Miguel envia un regal a Jacquie? Com es van conèixer Jacquie i Miguel? Per què creieu que Miguel va venir a Espanya? Per què pot haver tornat al Salvador? Què us ha cridat més l'atenció del Salvador?

Segons Miguel, quins problemes té El Salvador? Què descobreixen Jacquie i Miguel a la *maquila*? Per què els treballadors de la *maquila* han decidit formar un sindicat? Per què està preocupada la mare de Miguel?

Orientacions didàctiques

El còmic té com a protagonistes Jacquie i Miguel. Jacquie és una nena d'onze anys amb molta imaginació i una gran capacitat per somiar. En aquest cas, el seu somni ens transporta a conèixer una realitat diferent: la de Miguel i la seva família a El Salvador. La història pressuposa que ambdós protagonistes es van conèixer en una escola d'Espanya. Probablement, la mare de Miguel és una de les moltes dones llatinoamericanes que havien decidit venir a guanyar-se la vida a Europa perquè al seu país no tenien els mitjans necessaris. Encara que no sabem els motius de la seva tornada a El Salvador en podem pressuposar alguns. Una de les possibilitats és que ambdós trobessin a faltar el seu país, la família i els amics. Un altre dels possibles motius és que Miguel i la seva mare tinguessin problemes amb els documents de migració. Podem comentar el fet que a la majoria de les persones que vénen a treballar al nostre país se'ls nega els documents necessaris, la qual cosa els impedeix poder gaudir dels drets bàsics que tenim com a persones: educació, feina, salut, habitatge, etc.

Així mateix, la història ens permet introduir el tema de les *maquilas* de la indústria tèxtil, que serà abordat en altres activitats d'aquest quadern. En aquesta primera aproximació seria important destacar que les *maquilas* són unes empreses que gaudeixen d'unes condicions especials i en les quals, sovint, es produeixen greus situacions d'injustícia que, posteriorment, abordarem en la línia dels drets laborals.

1. Coneixent El Salvador

Objectius

Tenir informació suficient per comprendre el context de la història explicada en el còmic.

Sensibilitzar-se amb les situacions d'injustícia plantejades pels personatges.

Descripció

Un cop realitzada una primera lectura del còmic (activitat 1), demanarem als nens i nenes que consultin la informació referent a El Salvador i les *maquilas*. Comentarem aquesta informació entre tots i totes. Com a punt de referència podem intentar comparar Espanya amb El Salvador (població, superfície, llengües, etc.). Posteriorment, demanarem a l'alumnat que contesti les preguntes del quadern.

Orientacions didàctiques

A continuació, s'ofereixen algunes dades del nostre país que podran ser utilitzades per a la comparació entre Espanya i El Salvador.

Informació complementària. Espanya¹

Població: 39,9 milions

Superfície: 504.780 km²

Esperança de vida per als homes: 75 anys

Esperança de vida per a les dones: 82 anys

Alfabetisme: 97%

Universitat: 53% (1997)

424 metges per cada 100.000 persones

1. Dades de l'"Informe sobre desarrollo humano 2002" del PNUD.

2. Els nostres drets

Objectiu

Vincular les necessitats bàsiques de les persones amb els drets fonamentals.

Descripció

Es proposa als alumnes que dibuixin “aquelles coses que necessiten per viure”. Posteriorment, en el grup classe, es realitzarà una llista de les necessitats bàsiques a partir dels dibuixos realitzats.

A continuació, s'intentarà identificar alguns dels drets fonamentals que estan directament vinculats a les necessitats.

Orientacions didàctiques

A partir de l'activitat proposada explicarem que les necessitats bàsiques són comunes a tots els éssers humans i que satisfer-les és una condició necessària per tenir una vida digna. Algunes d'aquestes necessitats bàsiques són: alimentació, aigua potable, habitatge, salut, educació, transport, entorn saludable, llibertats individuals, pau, etc.

Posteriorment, es vincularan els conceptes de necessitats i drets. Aquí es pot esmentar la Declaració Universal de Drets Humans com a instrument de protecció dels drets de les persones. Encara que en aquesta activitat no s'abordarà de manera detallada el tema dels drets laborals, es proposa realitzar un primer acostament esmentant que els drets laborals, o drets relatius al treball, estan inclosos en els Drets Humans.

3. Anem a comprar

Objectius

Vivenciar i analitzar una experiència de mercat com a punt de partida per a la conceptualització.

Analitzar el consum quotidià identificant productes prescindibles i imprescindibles.

Descripció

Aquesta activitat consisteix a jugar al mercat en el paper de venedors o compradors i realitzar un treball posterior d'anàlisi i conceptualització.

• Organització del joc:

Per començar s'explica a l'alumnat el funcionament del joc i es divideix la classe en dos grups iguals. Els membres integrants del primer grup, dividits en subgrups de dues o tres persones, actuaran com a venedors o comerciants, i els integrants del segon grup, individualment, actuaran com a compradors o clients.

Cada subgrup de venedors o venedores s'encarregarà d'una botiga diferent i rebrà una de les “consignes per als venedors” (a l'annex 2). A més a més, se li lliurarà la mercaderia corresponent (2 fotocòpies de la secció corresponent de l'annex 5) i un fons de diners corresponent al seu negoci (vegeu requadre).

- **Distribució de materials i consignes:**

Cada comprador rebrà una de les 5 “consignes per als compradors i compradores” (a l’annex 3) i els diners indicats a la consigna (vegeu requadre). Es donaran dos o tres exemplars de cada consigna segons el nombre d’alumnes.

Distribució dels diners

- **Persones que compren:**

Euros (bitllets i monedes)	0,50	1	5	10	Total
Comprador 1	10	7	2	0	22
Comprador 2	0	5	3	6	80
Comprador 3	0	5	7	6	100
Comprador 4	15	15	4	0	42,5
Comprador 5	10	10	5	2	60

Per a aquests 5 compradors es necessiten 7 fotocòpies de l’annex 6. Ha de calcular-se el nombre necessari de còpies segons el nombre de compradors.

- **Persones que venen:**

Es donarà una fotocòpia de l’annex 2 a cada grup de venedors i venedores.

Un cop el grup ha llegit les seves consignes, es demana als venedors i venedores “que muntin la seva botiga”, que exhibeixin els productes, que retallin els bitllets i les monedes i que facin un rètol amb el nom del negoci (és important que hi figurin els noms assignats en les consignes).

Als compradors, se’ls demanarà que preparin els seus diners i que reflexionin sobre la compra que faran. Se’ls diu que, si ho consideren necessari, facin una llista de la compra.

- **Inici del joc:**

Quan es fa el senyal per començar el joc, els venedors ofereixen les seves mercaderies i els compradors trien i compren els productes que creuen adequats segons les seves consignes. La durada del temps de compra i venda serà aproximadament de 10 minuts, depenent de la dinàmica del grup. Un cop transcorregut aquest temps, s’avisa que les botigues han tancat i s’interromp el joc.

- **Anàlisi del joc:**

Es pregunta als nens i nenes com s’han sentit en els respectius papers i, posteriorment, es procedeix a realitzar l’anàlisi de conceptes en diferents etapes.

Concepte de mercat i comerç:

S'explica a la classe que un dels objectius dels jocs era viure l'experiència del mercat i el comerç. Es pregunta a la classe què creuen que és el mercat i el comerç, en quines situacions es practica i quina utilitat té. Ha d'explicar-se que el mercat es practica tant en l'àmbit local, com regional (dins un mateix país) i internacional.

Consum:

Cada comprador explica el que ha comprat i amb quin criteri ho ha triat, i diu la consigna que tenia. Es fa una llista general amb els productes comprats per cada tipus de comprador (1, 2, 3, 4 o 5) i es demana a l'alumnat que distingeixi entre productes prescindibles i imprescindibles. Es genera una reflexió sobre el consum: per què necessitem comprar productes? Per què comprem més coses de les que necessitem? Què té a veure la publicitat amb les nostres compres? Ens preocupem de comprar productes saludables? Demanem informació sobre el que comprem?

Què s'amaga darrere el que comprem?

Demanam a cada grup de comerciants que reveli el seu rol o consigna, i es van anotant a la pissarra els elements més significatius vinculats a cada botiga: sous baixos, explotació laboral, productes biològics, comerç just, etc. Posteriorment, com a primera aproximació, es fa una anàlisi breu del paper dels compradors davant les diverses possibilitats de consum.

Finalment, a tall de conclusió, es proposa a l'alumnat que contesti les preguntes del quadern.

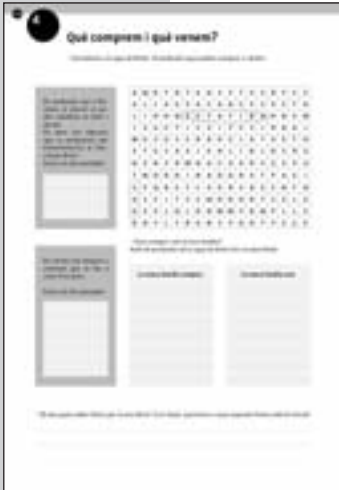
Orientacions didàctiques

Un cop finalitzat el joc, és important preveure un lapse més o menys breu de temps perquè els alumnes i les alumnes puguin expressar com s'han sentit en els respectius papers, explicar anècdotes ocorregudes durant el joc, etc., abans de passar a l'etapa d'anàlisi.

Per facilitar la conceptualització i l'anàlisi, proposem les idees següents:

- **Mercat i comerç:** encara que la paraula mercat pot designar el lloc físic en què es produeix l'intercanvi de mercaderies o productes, el concepte de mercat és molt més ampli. El mercat designa el conjunt d'activitats i el context en què s'intercanvien els béns i serveis. El comerç consisteix en l'acció mateixa d'intercanviar béns o serveis per diners. El sentit original del comerç era satisfer les necessitats de les persones, però ara el comerç s'ha convertit en una manera d'acumular diners. Un exemple en són els multimilionaris guanyats de les empreses transnacionals.
- **Productes prescindibles i imprescindibles:** els productes imprescindibles són aquells que necessitem per cobrir les necessitats bàsiques i els prescindibles aquells que satisfan els desitjos. Per exemple: si tenim set bevem aigua i satisfem una necessitat, però si bevem una Coca-cola, a més d'una necessitat, satisfem un desig. Els desitjos es fomenten a partir de la publicitat, que és un dels mecanismes utilitzats per vendre més productes.
- **Què s'amaga darrere el que comprem?** El món és un enorme mercat i el nostre consum pot tenir conseqüències directes en l'economia de països i famílies que físicament poden ser ben lluny de nosaltres. En aquest punt podem fer referència a la situació presentada en el còmic inicial.

4. Què comprem i què venem?

Objectius

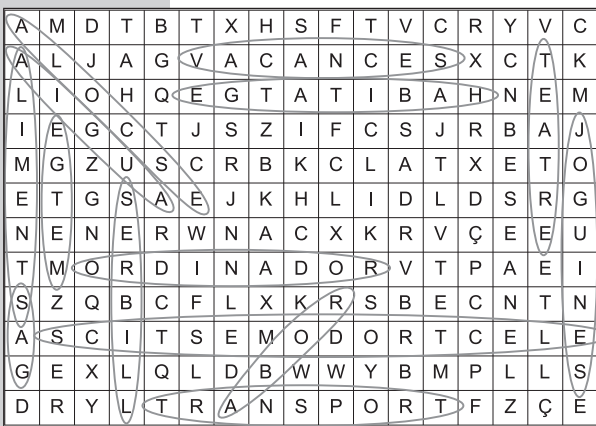
Aprofundir en el concepte de mercat descobrint els diferents tipus de productes (béns i serveis) presents en la vida quotidiana.

Conèixer el paper del treball al mercat.

Descripció

Un cop realitzat l'exercici de trobar els diferents productes que hi ha a la sopa de lletres, se'ls demanarà que llegeixin la informació del requadre (béns i serveis) i busquin exemples per als dos casos.

Les dues llistes de productes "la meua família ven" i "la meua família compra" serviran per generar la reflexió sobre la presència del mercat en la nostra vida quotidiana. Posteriorment, s'analitzarà el paper del treball en el mercat.

Orientacions didàctiques

El treball té un doble paper en el mercat: d'una banda, en forma part com un servei més, però alhora contribueix a crear altres béns i serveis per ser intercanviats. La nostra societat, per funcionar i millorar progressivament, necessita la participació i l'aportació del treball de totes les persones. Per aquest motiu, el treball hauria de considerar-se com un bé públic i una forma de desenvolupament humà. Una altra idea que podria destacar-se, a partir d'aquesta activitat, és la valoració positiva del treball de la casa que, malgrat no estar remunerat, té un paper fonamental en l'economia, ja que contribueix que els membres de les famílies puguin realitzar tasques remunerades.

5. Un viatge arreu del món

Objectius

Treballar, en el nivell adequat, el concepte de deslocalització de la producció i les injustícies que aquesta produeix.

Analitzar la responsabilitat de les empreses transnacionals.

Descripció

Es pot començar motivant els alumnes i les alumnes per a l'activitat amb les preguntes següents: qui de vosaltres té pantalons texans? Us agraden els texans? Per què? De quins diferents materials estan fets els texans?

A continuació, comentarem que probablement els seus pantalons texans han viatjat molt i “coneixen” diversos països. Per descobrir alguns d'aquests recorreguts pel món llegirem *Història d'uns texans*.

Un cop llegit el text proposat, es realitzaran algunes preguntes de comprensió: què ens explica aquesta història? Com és el procés de producció dels texans?, etc.

Es faran les activitats proposades en el quadern, subratllant els països implicats en la producció i ubicant les diferents etapes al lloc corresponent del mapa. Posteriorment, els preguntarem per què creuen que els texans realitzen viatges tan llargs i per què aquesta marca de pantalons prefereix fabricar els seus pantalons a Tunísia i no a Espanya, per exemple.

La segona part d'aquesta activitat consisteix a descobrir alguns dels problemes que es generen en l'elaboració d'aquest producte. Després del treball individual, seria important treballar amb el grup classe els problemes percebuts i els arguments expressats. A continuació, s'elaboraran titulars creatius que denunciïn la situació d'injustícia relatada en cada text (individualment o en grups) i es compartiran amb la resta de la classe.

La tasca que es realitzarà a casa ens permetrà abordar la incidència de la “deslocalització” en la vida quotidiana. És necessari advertir als nens i nenes que un alt percentatge de les etiquetes només reflecteix el lloc on es va dur a terme l'última etapa de la producció. És a dir, que molts dels productes en l'etiqueta dels quals diu “Fet a Espanya” tenen components realitzats en altres països.

Orientacions didàctiques

El cas d'estudi dels texans ens permetrà descobrir alguns dels procediments utilitzats per les empreses transnacionals per obtenir més guanys, els quals generen injustícies i violació dels drets de les persones.

Així mateix, seria important aclarir, si es considera convenient, que amb aquestes activitats no es pretén “castigar” l'ús d'una determinada peça, sinó descobrir la veritat per poder buscar possibles solucions als problemes plantejats.

A partir de les activitats realitzades es pot complementar la informació, en el nivell necessari, explicant que les grans empreses transnacionals sempre estan buscant maneres d'obtenir majors guanys. Un dels procediments que han trobat per fer-ho és *deslocalitzar* la producció. És a dir, traslladar les diferents etapes de la producció a aquells països en què les condicions són més favorables: sous més baixos, incompliment de les normes de seguretat laboral (per exemple, països en què es pot treballar en condicions insalubres), inexistència de normes de protecció ambiental (per exemple, països en què es pot contaminar), etc.

Aquesta deslocalització no solament es produeix respecte a la roba, sinó en diversos productes d'ús quotidià, com ara ordinadors, cotxes, electrodomèstics i molts altres productes els diversos components dels quals s'elaboren en diferents països.

6. Les persones treballadores tenen drets

Objectius

Conèixer alguns dels drets laborals reconeguts internacionalment.
Analitzar el compliment dels drets laborals al nostre país i als països del Sud.

Descripció

S'iniciarà l'activitat anunciant el tema i preguntant als nens i nenes per què creuen que hi ha drets laborals. Anotarem les respostes a la pissarra. A continuació, es llegiran els textos del quadern de treball sobre drets laborals. En el grup classe, s'aclariran termes i es buscaran exemples per a cadascun dels drets. S'explicarà quins són els mecanismes per protegir i defensar els drets laborals: Declaració Universal de Drets Humans, convencions de l'Organització Internacional del Treball (OIT), lleis nacionals.

Com a complement de l'activitat es pot reprendre el còmic *Un regal per a Jackie* i analitzar quins drets s'incomplixen a la història.

Com a tasca per fer a casa, els demanarem que realitzin la investigació proposada en el quadern durant uns quants dies. Com a ajuda podem proposar el següent esquema per recollir la informació o elaborar un nou esquema entre tots i totes.

Persona entrevistada:

Edat:

1. Coneixes els drets dels treballadors i treballadores? Esmenta'n alguns.
2. Creus que tots aquests drets es respecten al nostre país?
3. Si la resposta és no, digues alguns exemples de falta de compliment d'aquests drets.

En finalitzar la investigació, es farà una llista a la classe de les problemàtiques laborals detectades d'acord amb les investigacions realitzades. Si ho creiem convenient, podem incorporar a la investigació la recerca i l'anàlisi de notícies (vegeu l'activitat complementària).

Orientacions didàctiques

La finalitat d'aquesta activitat és conèixer els drets laborals i descobrir que aquests no solament s'incomplixen als països del Sud. Al nostre país hi ha moltes persones a l'atur o que no gaudeixen de condicions de treball justes i satisfactòries (contractes precaris, salaris mínims, etc.), entre les quals hi ha, especialment, la població immigrant. A més a més, hi ha sectors que pateixen una major incidència de l'atur, com els joves, les dones i les persones que perden la feina després dels 45 anys. Un altre exemple de la precarietat dels drets laborals són les persones jubilades que sobreviuen amb pensions que, en molts casos, no arriben a cobrir les necessitats mínimes.

Activitat complementària

Podem proposar-los que busquin notícies als diaris relacionades amb els drets laborals, per exemple tancament d'empreses, conflictes laborals, drets dels immigrants, xifres de l'atur, etc. El següent esquema pot ser útil per sintetitzar les informacions trobades.

Nom del diari:

Data del diari:

Títol de la notícia:

Lloc on va ocórrer el fet
(ciutat i país)

Notícia (idea principal resumida)

Drets que no es compleixen:

7. Drets en rebaixes

Objectius

Conèixer, gràcies al testimoni de dues persones afectades, algunes de les conseqüències de les injustícies generades pel comerç internacional i l'incompliment dels drets laborals.

Sensibilitzar-se amb les persones i famílies afectades per les injustícies del mercat internacional.

Descripció

Demanarem als alumnes que llegeixin *Història de Leyli* i que situïn en un mapa el país i les regions esmentades en el text. Posteriorment, farem les preguntes següents:

Per què creieu que Leyli va anar a treballar tan lluny de casa dels seus pares? Per què es fabriquen les sabatilles esportives a Indonèsia i no, per exemple, a Espanya? Per què els propietaris de la fàbrica no volien que Leyli anés a les reunions del sindicat? Per què el fill de Leyli viu amb els avis? Quines situacions injustes trobeu en el text? (Feu una llista a la pissarra.) Què fa Leyli per intentar canviar aquesta situació? Quines solucions proposaríeu vosaltres? (Feu una segona llista.)

Momena, una nena de Bangla Desh

Es llegirà el testimoni de Momena i es buscarà en el mapa Bangla Desh i Dacca. A continuació es faran les següents preguntes:

Per què va ser acomiadada del treball la mare de Momena?
Quines situacions injustes trobeu en la història de Momena?
Com et sentiries tu si haguessis d'abandonar l'escola per anar a treballar?
Quines conseqüències tindrà per a Momena l'haver deixat l'escola?
Se us acut alguna solució per a aquesta situació?

Un cop realitzat el treball d'anàlisi dels testimonis en el grup classe, els demanarem que contestin les preguntes del quadern vinculant aquesta activitat amb el tema dels drets laborals tractat a l'activitat 6.

Orientacions didàctiques

Mitjançant els testimonis intentarem realitzar breus “estudis de casos” que permetran a l'alumnat aproximar-se a la problemàtica abordada des del punt de vista de les persones afectades.

El testimoni de Leyli es vincula al tema de la deslocalització ja tractat a l'activitat 5 (*Un viatge pel món*). Aquesta història ens permetrà abordar, a més a més, la relació que hi ha entre el nostre consum directe (l'ús de sabatilles esportives) i les condicions laborals de les persones que les fabriquen.

El testimoni de Momena ens aproxima al tema del comerç desigual entre països pobres i països rics. Els governs tenen una gran part de responsabilitat en les injustícies que es produeixen. En aquest cas, a més de l'incompliment dels drets laborals, es fa referència directa al dret a l'educació.

Informació complementària: Nike i Adidas a Indonèsia

L'abril de 2001, Oxfam Community Aid Abroad va donar a conèixer un informe sobre una investigació realitzada en tres fàbriques de calçat esportiu d'Indonèsia, entre les quals hi havia Nikomas, que fabrica sabatilles per a Nike i/o Adidas. L'informe revelava l'existència de greus abusos sobre els drets dels treballadors i treballadores: maltractament verbal i psicològic, baixos sous que no arribaven a cobrir les necessitats mínimes, acomiadaments de treballadors organitzats en sindicats, imposició de 60 hores setmanals en els períodes de major càrrega de treball... Quan es va donar a conèixer l'informe, Nike va prometre investigar-ho ja que el seu prestigi estava en joc. La indústria de la roba d'esport ha estat en el punt de mira dels mitjans de comunicació i les campanyes internacionals de les organitzacions no governamentals i els activistes durant els últims anys. El setembre de 2002, divuit mesos després del primer informe, Oxfam Community Aid Abroad va tornar a les fàbriques per comprovar l'evolució de la situació. Les conclusions del nou informe afirmen que, si bé hi ha hagut algunes petites millores, els abusos continuen. Els treballadors, amb salaris de dos dòlars al dia, viuen en condicions de pobresa extrema; la pressió sobre la llibertat d'associació i les humiliacions han disminuït, però encara persisteixen; les condicions de treball continuen sent perilloses i insalubres: nombrosos treballadors han patit accidents de treball i malalties respiratòries causades per vapors de productes químics tòxics.

Informació complementària: La indústria tèxtil a Bangla Desh

Més d'un milió i mig de dones joves es guanyen la vida confeccionant vestits a les fàbriques de Bangla Desh. Les condicions són dolentes i el salari desesperadament baix. La major part de les dones guanya menys d'1,5 dòlars per dia de treball. Però es tracta d'uns ingressos vitals i tant les dones com les seves famílies en depenen.

L'any 2000, Estats Units va aprovar una llei de comerç que conferia un tractament preferencial als països pobres. Però tot i que Bangla Desh és un dels països més pobres del món, va ser exclòs de la llei. Des de llavors, les comandes de peces de roba realitzades per clients nord-americans han caigut entre un 30 i un 40 per cent. I les coses empitjoraran encara més quan, l'any 2005, venci l'Acord Multifibres, que protegeix actualment Bangla Desh de la competència d'exportadors més grans. Els països rics podrien capgirar la situació si reduïssin les seves altes tarifes d'importació i si atorguessin a Bangla Desh la seva justa quota de mercat.

La indústria de la confecció a Bangla Desh es va aixecar gràcies al treball de les dones, però aquestes seran les que pagaran el preu si la indústria s'ensorra. Fins a un total de 300.000 dones ja han perdut la feina.

8. Quí marca les regles de joc?

Objectius

Descobrir, a través d'una dinàmica vivencial, les relacions de poder que hi ha en les relacions laborals, propiciades per l'actual sistema de comerç internacional.

Sensibilitzar-se amb els treballadors i treballadores del Sud que pateixen situacions d'injustícia.

Potenciar la solidaritat i el diàleg en grup.

Descripció

Abans de realitzar aquesta activitat, recordarem la informació treballada a l'activitat 1 sobre El Salvador i les *maquilas*. S'introduiran ara conceptes com sindicat i vaga.

Posteriorment, els explicarem que realitzarem un joc de simulació i que aquest tipus de jocs tenen unes regles establertes. El realisme és important, és necessari evitar les bromes i cal "ficar-se en el paper".

• Organització i instruccions prèvies:

Com a primer pas, es formaran grups de cinc o sis alumnes que jugaran independentment. Un cop formats els grups, s'explicaran les regles: el mestre o la mestra explicarà la situació, llegint la primera part del text, després cada grup haurà de prendre una decisió sobre la situació plantejada. Cada cop que soni un timbre o es doni un cop haurà passat un dia i una persona vindrà a portar notícies. Els grups escoltaran les notícies que llegirà el mestre o la mestra i posteriorment continuaran debatent sobre la situació plantejada.

En començar el joc de simulació, es recordarà als alumnes que se situïn a El Salvador. Se'ls demanarà que es concentrin i que escoltin bé i es llegirà la primera part del text pausadament. En acabar la lectura, s'anunciarà que han de prendre una decisió entre tots i totes. Un cop els grups es posin a debatre, es deixarà transcórrer un temps de 8 o 10 minuts abans de tocar el primer timbre o de donar el primer cop. Es demanarà als grups que prestin atenció i es llegirà el text corresponent al "timbre 1". S'actuarà de la mateixa manera amb els "timbres 2 i 3", però reduint el temps entre aquests a cinc minuts. Quan s'acabi l'últim termini estipulat, s'interromprà el joc i es passarà a treballar amb tota la classe.

• Reflexió final:

Es demana que expliquin com s'han sentit en el transcurs del joc. A causa de la tensió suportada, és important deixar el temps que es consideri necessari per alliberar emocions i expressar sentiments.

Posteriorment, es demanarà als grups que expliquin el procés, els arguments, els problemes sorgits i les decisions que s'han anat prenent.

Per ajudar a generar la reflexió, es faran preguntes com les següents:

Quin era el conflicte plantejat? Què volien els treballadors? Què volia l'empresa?, etc. Esteu satisfets amb la manera d'haver resolt la situació? Per què?

Quines eren les vostres eines de lluita per aconseguir els objectius?

Quines eren les eines de poder de l'empresa?
Qui tenia més poder? Per què?
En què s'assembla aquest joc a la realitat?
Per què hi ha moltes empreses que no respecten els drets dels treballadors i les treballadores?
Qui posa les regles de joc als treballadors i les treballadores?

Com a conclusió de l'activitat, es demanarà a l'alumnat que contesti per escrit les preguntes del quadern de treball.

Orientacions didàctiques

Tant el joc com les preguntes posteriors pretenen ajudar a identificar el poder de les empreses transnacionals i la responsabilitat que tenen en les situacions d'injustícia. Així mateix, és important recordar als alumnes que les empreses no són les úniques responsables sinó que els governs també tenen la seva quota de responsabilitat. D'una banda, els governs dels països rics aprofiten els avantatges que els atorga el seu poder per obtenir beneficis comercials a costa dels països pobres. D'altra banda, als països pobres, els governs prioritzen els interessos de les empreses per sobre dels drets dels treballadors.

En finalitzar l'activitat, és important assenyalar que “no tot està perdut”. Hi ha casos en què els sindicats han fet importants conquestes laborals. De fet, els drets laborals són el producte de les lluites dels treballadors i treballadores de diferents llocs del món. Actualment s'estan duent a terme diverses accions per canviar aquesta situació... però d'això, en parlarem a l'activitat final.

Desenvolupament del joc

Primera part:

Sou empleats i empleades de Textiles Lanosa, la fàbrica on treballa la mare de Miguel a San Salvador. Us ha costat molt aconseguir aquesta feina perquè a San Salvador hi ha molta gent a l'atur i les ocupacions no abunden.

La roba que produïu a la *maquila* es ven a Europa i Estats Units amb etiquetes de marques molt conegudes.

Els vostres horaris de treball són els següents: de dilluns a dijous, entreu a les 6.45 i sortiu a les 19.00; els dissabtes treballeu fins a les 14.00.

Aquests dies esteu cosint samarretes. Cadascun de vosaltres fa una costura diferent. La producció de samarretes és de 250 per hora. Heu de treballar molt de pressa i sense distraccions: una costura després d'una altra sense aixecar el cap de la màquina de cosir. Les peces que no estan perfectament acabades no són acceptades i us les descompten.

Hi ha dies que no arribeu a complir les metes establertes i us heu de quedar a fer hores extres que, generalment, no us paguen.

D'altra banda, el sou que us paguen no arriba a cobrir les necessitats bàsiques de la vostra família. A la fàbrica, a més a més, hi ha pocs lavabos i hi fa moltíssima calor gairebé tot l'any perquè no hi ha ventiladors. Si alguna persona es posa malalta i falta tres dies és acomiadada immediatament.

Experiències anteriors us han demostrat que les protestes individuals serveixen de ben poc, ja que l'empresa acomiada els disconformes i contracta persones noves. Per això, aquesta vegada, amb moltíssim esforç, heu aconseguit formar un sindicat. Sou optimistes perquè el 80 per cent dels treballadors i treballadores s'hi ha integrat.

A l'última assemblea heu decidit declarar una vaga per temps indeterminat fins que l'empresa es decideixi a acceptar les vostres condicions: un augment del salari del 50 per cent, el pagament de les hores extres i millors condicions de treball.

En aquest moment us trobeu en el primer dia de vaga i un enviat de la patronal us ve a portar un missatge: l'empresa necessita treure amb urgència una partida de samarretes per a una multinacional europea molt coneguda. Si no es compleix la comanda en dos dies, l'empresa europea no comprarà més samarretes a Textiles Lanosa. L'enviat diu que no hi haurà represàlies per a les persones que es reincorporin immediatament al treball. Si la comanda s'acaba a temps, l'empresa està disposada a dialogar sobre possibles millores salarials. De les altres peticions, no se'n diu res.

Quan el missatger se'n va, vosaltres discutiu el que heu de fer. Hi ha persones que desconfien de les promeses dels patrons. D'altres opinen que es tracta d'una trampa per treure la producció de samarretes a temps. Algú diu que seria millor tornar a treballar. Heu de prendre una decisió. I tu, què opines?

Timbre 1:

Us vénen a avisar que l'empresa ha advertit que totes les persones que no es reincorporin immediatament al treball seran acomiadades. És necessari treure la producció. A més a més, la patronal de Textiles Lanosa ha passat una llista amb els vostres noms als patrons d'altres *maquils*.

Si perdeu aquesta feina és possible que ningú més us contracti... Però si torneu en aquestes condicions, està bastant clar que no aconseguireu res més que conservar la feina. Quina decisió prendreu?

Timbre 2:

Us assabenteu que hi ha una cua de persones esperant a la porta de la fàbrica per si l'empresa es decideix a contractar nou personal per fer la feina. Aquestes persones no saben el que està passant i, com vosaltres, necessiten treballar per alimentar les seves famílies. Així mateix, comença a córrer el rumor que l'empresa podria cridar la policia. Què feu?

Timbre 3:

Ja han passat quatre dies des que va començar la vaga. A casa vostra només queda menjar per a dos o tres dies més i gairebé no us queden diners...

El missatger de la patronal ve a donar l'ultimàtum. L'empresa ha decidit el següent: si no us reintegreu en 24 hores a la feina, Textiles Lanosa tancarà i traslladarà tota la producció a Bangla Desh, on ja tenen altres sucursals. Allà els salaris són encara més baixos que a la vostra fàbrica. Per contra, si us reintegreu a la feina us donaran un augment salarial d'un 10 per cent, però de moment és impossible complir la resta de les condicions.

Us queden 24 hores (cinc minuts) per prendre la decisió definitiva. Quina decisió preneu?

9. Per rumiar

Objectius

Expressar idees sobre els continguts apresos al llarg de les activitats.
Desenvolupar les capacitats d'escoltar i argumentar.

Descripció

Es demanarà als alumnes que individualment realitzin l'activitat proposada en el quadern. És important aclarir que, en cada afirmació, podem estar d'acord o no amb més d'una frase. Un cop realitzada l'activitat, en el grup classe o en grups petits es compararan les respostes i s'argumentaran les posicions.

Orientacions didàctiques

En iniciar l'activitat és important destacar la importància de sostenir una opinió i poder defensar-la amb arguments. Un cop contestades les preguntes, els comentarem la importància de permetre que totes les persones puguin expressar les seves idees i ser escoltades per la resta del grup.

Aquesta activitat servirà d'exercici de síntesi dels continguts apresos. La lectura i el debat sobre cadascuna de les frases permetrà posar exemples, explicar i aprofundir sobre els conceptes apresos.

10. Això ha de canviar!

Objectius

Conèixer alguns exemples de mobilització, denúncia i organització al Sud dirigits a fer canviar la situació.

Conèixer el comerç just com a possible alternativa que pot potenciar-se des del Nord per contribuir a establir unes relacions comercials més equitatives.

Elaborar propostes individualment i en grup.

Descripció

Es recordarà el cas de Momena i es proposarà a l'alumnat la lectura del text "Els nens i nenes es fan sentir". Posteriorment, entre tots i totes, es comentarà el text i la foto, i se n'expressaran les opinions.

Per al segon text, "Samarretes fetes amb dignitat", es recordarà el cas de Leyli a la fàbrica Nicomas de Bangla Desh. Es llegirà el text i s'explicarà el funcionament de les cooperatives. Es preguntarà a la classe si hi ha algú que conegui alguna cooperativa en el nostre país i què opinen del text llegit.

Es preguntarà als alumnes si creuen que des del Nord (els països rics) es pot fer alguna cosa. S'anotaran les respostes a la pissarra. Posteriorment, se'ls recordarà el joc "Anem a comprar" i la botiga de comerç just. Es preguntarà als venedors i venedores encarregats d'aquesta botiga quins tipus de productes venien. Després llegirem en el quadern de treball el text "Al Nord" i preguntarem als alumnes quines diferències troben entre el comerç just i les actuals relacions comercials internacionals.

Com a l'última activitat, formarem grups de tres o quatre persones i els demanarem que pensin idees per contestar la pregunta següent: I nosaltres què podem fer per ajudar a canviar aquesta situació?

A tall de conclusió s'anotaran totes les idees sorgides i es decidirà quines es portaran a la pràctica. Posteriorment, es demanarà que anotin aquestes idees en el quadern de treball.

Orientacions didàctiques

Abans d'iniciar les activitats de lectura i debat sobre els textos, comentarem amb la classe que els problemes generats pel comerç internacional no són fàcils de resoldre ja que les empreses i els governs dels països rics tenen molt poder. Tot i així, és important que els alumnes i les alumnes valorin positivament i críticament els esforços significatius que es realitzen en diferents parts del món per aconseguir una societat més justa. Seria interessant, a més a més, generar un debat sobre l'efectivitat i les limitacions de les organitzacions alternatives i les eines de pressió: organització, denúncia, mobilització, etc. En aquest sentit, una de les limitacions més evidents és que el comerç just és, encara, un moviment minoritari en el nostre país i per ara no constitueix una alternativa efectiva al comerç tradicional. Malgrat això, la percepció d'aquestes limitacions no ens ha d'immobilitzar: unes relacions comercials més equitatives constituïrien una força important per posar fi a la pobresa i a la injustícia social. Per aconseguir-ho, necessitem la participació de tots i totes.

Algunes idees per a l'última activitat: "I tu què pots fer?"

Individualment:

- Exercir un consum més responsable evitant la compra irracional de productes "prescindibles".
- En la mesura que sigui possible, informar-nos sobre els productes que comprem.
- Demanar als pares que comprin productes de comerç just.

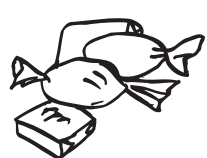

En grup:

- Elaborar cartells sobre els continguts apresos i exposar-los a l'escola.
- Muntar una petita representació teatral entorn del tema per representar davant pares o altres grups de l'escola.
- Escriure cartes a les grans cadenes de supermercats per demanar-los que incloguin productes de comerç just en la seva oferta de productes.
- Mirar el vídeo *Un dia especial* i preparar una activitat de videofòrum amb pares o altres grups de l'escola.

ANNEX 1

Indicacions:

Mostra de productes per fotocopiar i retallar. Donar 3 "paquets" de productes iguals per a cada botiga.

LLOC 1					
					
COCA-COLA DE 500 cl 1€	PATATES XIPS (bossa mitjana) 1€	ENTREPÀ DE PERNIL (unitat) 2€	DONUT DE XOCOLATA (3 uts.) 2,50€	BOLLICAU (unitat) 1,50€	FRITOS (bossa mitjana) 1€
LLOC 2					
					
GELATINES VARIADES DE GUSTOS (10 uts.) 1,50€	BARRETES CRUIXENTS XOCOLATA (3 uts.) 2€	CHUPA-CHUPS (10 uts.) 2€	TRIANGLE XOCOLATA (unitat) 1,50€	CARAMELS VARIATS (500 g) 2€	GELATS DE GUSTOS VARIATS (cucuruxos) 2€
LLOC 3					
					
OLI D'OLIVA (LITRE) 3€	SUCRE (QUILO) 1€	LLET (LITRE) 0,50€	MONGETES (QUILO) 1€	ARRÒS (QUILO) 0,50€	MACARRONS (500 g) 1€
LLOC 4					
					
POMES (QUILO) 2€	TARONGES (QUILO) 1,50€	PATATES (2 QUILOS) 1€	TOMÀQUETS (QUILO) 1,50€	CEBES (QUILO) 1,50€	PASTANAGUES (QUILO) 1,50€
LLOC 5					
					
PA (BARRA) 0,50€	FILETS DE PEIX (QUILO) 12€	OUS (1/2 DOTZENA) 1€	PERNIL (200 g) 3€	BISTECES DE VEDELLA (QUILO) 8€	FORMATGE (500 g) 4€

Consignes per als venedors i venedores

1. BOTIGA "MÉS PER MENYS"

Sou petits comerciants i teniu un negoci familiar. Per intentar que el vostre negoci tiri endavant procureu comprar articles de baix preu i vendre barat. Últimament us ha anat la mar de bé venent productes de Xina, Vietnam i Corea. En aquests països poden fabricar productes a molt baix cost perquè allà els salaris dels treballadors són bastant baixos.

2. BOTIGA "ESPORT TOTAL"

Teniu una botiga de roba informal i productes esportius. El negoci no va gens malament ja que a la vostra botiga venen productes de marques molt conegudes (Nike, Adidas, Reebok i d'altres) que tenen molt èxit entre la gent jove. Aquesta roba es fabrica a baix preu en països on els salaris dels treballadors són més baixos que a Europa, però deixen bons guanys perquè el preu de venda al públic és alt.

3. BOTIGA "GUAPOS I GUAPES"

Teniu una botiga de roba per a adolescents. Com sabeu que la vostra clientela no té gaires diners propis heu decidit abaixar els preus per poder vendre més. Heu tingut sort perquè heu comprat la mercaderia en un taller tèxtil de la vostra regió que ven a baix cost. Us heu assabentat que aquest taller dóna feina a persones immigrants sense contractes i a persones espanyoles amb contractes precaris i salaris mínims. Però això a vosaltres no us afecta: el vostre deure és progressar en el negoci per poder mantenir les vostres pròpies famílies.

4. BOTIGA "MÓN SOLIDARI"

Treballeu en una botiga de comerç just. Només venen productes que s'han produït en països del Sud assegurant unes condicions dignes i uns salaris justos per als treballadors. A més a més, tots els productes són de producció biològica: no afecten la salut ni el medi ambient. No és fàcil mantenir la botiga perquè els preus que paguen pels productes són més alts que els dels articles que es produeixen a baix cost a Espanya i en alguns països del Sud. De totes maneres penseu que l'esforç val la pena.

5. SUPERMERCAT "L'OCASIÓ"

Treballeu en un gran supermercat. Els productes que s'hi venen provenen de diverses regions d'Espanya i del món. El criteri de compra dels propietaris del supermercat és: preus baixos i una qualitat acceptable. Sobretot aconseguen molt bons preus per a aquells productes que vénen de països del Sud. Això s'explica perquè allà els productors i els treballadors guanyen menys que a Espanya. La clientela pot estar segura que en el vostre supermercat trobarà el millor preu.

ANNEX 3

Consignes per als compradors i compradores

 Comprador 1:

Els teus pares t'han demanat que compres menjar per a la família per a uns tres dies. Tens 22 euros.

 Comprador 2:

Tens 80 euros que has aconseguit estalviar durant uns quants mesos i necessites una mica de roba i/o calçat. Surts de l'escola i de sobte et trobes a la zona de botigues. Fas un cop d'ull als aparadors i... et compres alguna cosa?

 Comprador 3:

És el teu aniversari i has decidit comprar-te el que més et vingui de gust. Tens 100 euros!

 Comprador 4:

Vols fer un regal a un amic o amiga que estimes molt i que compleix anys. Si et sobren diners te'ls pots gastar en el que més et vingui de gust. Tens 42,5 euros.

 Comprador 5:

T'ha tocat comprar menjar per a la família. Tens 50 euros. Els teus pares t'han demanat que no t'oblidis de comprar cafè i xocolata.

ANNEX 4

Aquests textos són per a fotocopiar, retallar i enganxar en el mapa de l'activitat 8. Per tant, han de tenir el mateix tamany que els espais marcats en el mapa.

País: Botiga de venda dels pantalons
País: Fabricació del fil
País: Tinta per al teixit
País: Tenyit dels fils
País: Fàbrica de confecció de texans
País: Fabricació del teixit

País: Pedra tosca del volcà
País: Cultiu de cotó per al teixit
País: Coure per als reblons i els botons
País: Cotó per a les butxaques
País: Coure per als reblons i els botons
País: Llautó per a les cremalleres

ANNEX 5

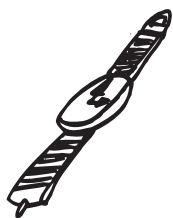
Indicacions:

Mostra de productes per fotocopiar i retallar. Han de donar-se 2 "paquets" de productes iguals per a cada botiga.

BOTIGA "ESPORT TOTAL"					
					
SABATILLES ESPORTIVES 80€	SAMARRETA MÀNIGA CURTA ADIDAS 25€	SAMARRETA MÀNIGA LLARGA NIKE 30€	CONJUNT ESPORTIU ADIDAS 60€	TEXANS NOI LEVI'S 80€	TEXANS NOIA LEVI'S 80€
BOTIGA "GUAPOS I GUAPES"					
					
VESTIT 40€	JERSEI UNISEX 25€	CAMISA NOI 25€	CAMISA NOIA 25€	TEXANS NOI 30€	TEXANS NOIA 30€
BOTIGA "MÓN SOLIDARI"					
					
GALETES COMERÇ JUST (PAQUET) 2,50€	CAFÈ COMERÇ JUST (250 g) 2€	XOCOLATA BARRA COMERÇ JUST 1,50€	ARRÒS DE COMERÇ JUST 2€	SUCRE ROIG DE COMERÇ JUST 2,50€	MELMELADA DE COMERÇ JUST 3€
					
SAMARRETA MÀNIGA CURTA 15€	BOSSA NOIA 11€	MOTXILA UNISEX 18€	PILOTA DE FUTBOL DE COMERÇ JUST 24€	JERSEI UNISEX DE COMERÇ JUST 60€	CD MÚSIQUES DEL MÓN 20€

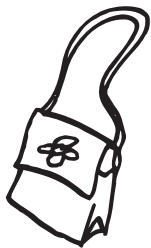
BOTIGA "MÉS PER MENYS"

RELLOTGE DE
POLSERA UNISEX
3€

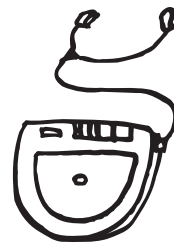
CALCULADORA
3€

BOSSA DE NOIA
6€

MÒBIL
100€

COMPACT DISC
AMB AURICULARS
40€

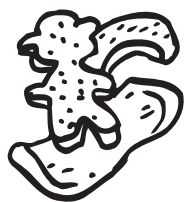

PILOTA DE FUTBOL
15€

SUPERMERCAT "L'OCASIÓ"

COCA-COLA
DE LLITRE
1,50€

GELATINES VARIADES
DE GUSTOS (5 uts.)
0,50€

PA
(BARRA)
0,50€

DONUT DE
XOCOLATA (3 uts.)
2,50€

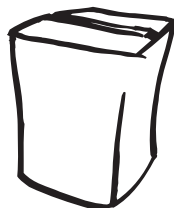
BOLLICAU
(3 unitats)
2,50€

PATATES XIPS
(bossa gran)
1,50€

OLI D'OLIVA
(LITRE)
3€

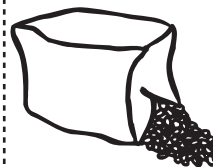
SUCRE
(QUILO)
1€

LLET
(LITRE)
0,50€

MONGETES
(QUILO)
1€

ARRÒS
(QUILO)
0,50€

MACARRONS
(500 g)
1€

POMES
2€

TARONGES
1,50€

PATATES
1€

TOMÀQUETS
1,50€

XOCOLATA
BARRA
0,50€

CAFÈ DE 25 g
1€

POLLASTRE
SENCER
3€

FILETS DE PEIX
(QUILO)
12€

OUS
(1/2 DOTZENA)
1€

PERNIL
(200 g)
3€

BISTECS DE VEDELLA
(QUILO)
8€

FORMATGE
(500 g)
4€

